

прогалин, які викликають певні сумніви. Чому, напр., не наведено статистики протестованих векселів за останні роки? Така статистика існує, й було б дуже цікаво довідатись, чи справді промисловість і торгівля так процвітають, як запевняє міністр фінансів.

А коли навіть допустити, що всі числа записки цілком правдиві й відповідають дійсності, то, у великій рибі, зостається надарити питання, чи поступ вашої економіці стався *дякуючи* урядові, чи *не зважаючи* на його заходи. Міністр фінансів проявляє тенденцію приписати всю заслугу собі, своєї блискучій фінансовій системі, своїм розумним заходам.

Здається, що тут сталося ямсьє непорозуміння. Можна пригадати безліч фактів, в яких виявляється, що урядова політика навіть у сфері економічній більше гальмує справу, ніж починається до її розвитку. Досить пригадати такі яскраві факти, як спроби „націоналізації“ торгівлі, як конфлікти губернаторів з біржевими комітетами (напр., у Н.-Новгороді), як заходи адміністрації до приборкування кооперації й т. д. Нарешті, чого варта одна бюджетна політика уряду, збудована на принципі витягування найпотрібніших соків країни!

Можна після цього признавати факт зросту й розвитку продукційних сил країни. Але це не доказ раціональності нашої політики, а швидше доказ великої живучості країни. Коли навіть сьогоднішнє лихоліття не в силі було зруйнувати творчі сили країни, то можна сподіватись, що й далі вона отримає перемогу над несприхильними обставинами, у тім числі й над не обачною російською бюджетовою політикою.

„Пропала книга“.

Повний „Кобзарь“ Шевченка, який був з'явився тільки останніми часами в Росії, знов став замканою у нас річчю. Після 50-літнього ювілею смерті великого епіва України і напередодні 100-ліття його народження, діяльність знову покляла свою важку руку на його єдиному спадщині—патриотичне слово і чарівні образи. І може найхарактерніше, що і сталося це як раз неначе з приводу святкування 50-літнього ювілею. Всім певде в пам'ятку ще той галас, що зняла була торік реакційна преса під час 50-літніх роковин смерті Шевченка, ті потайні і цілком безсоромно-одверті доноси, що ними засипали тоді адміністрацію зваяжливі „патріоти свого отечества“. І свого вони такі доставали: наслідком галасу була, як відомо, конфіскація останніх виданнів „Кобзаря“ і судова справа проти видавців його. Справа та докотилася аж до сенату і 18 декабря сенат видав свій присуд. „Марію“, „Юродивого“, „Кавказ“ і „Царя Саула“—знищено зовсім, 21 п'ясу повивчено, повинидавши з них деякі слова та цілі фрази.

Звичайно, до такого трактування утворив невмірущої думки людської

ми звикли, — може навіть занадто звикли, ганебно звикли, і воно вже нас не вражає так, як би повинно вражати. Звикли, бо світова це у нас річ і не самого Шевченка спіткала така доля. Ще недавно, бо цими тільки днями, засуджено й Толстого і так само пропала натхненна праця „великого писателя земли русской“. Про інші приклади, менш визначні, вже й не згадуємо. Та й на зщо? Воі їх знають і всі належно вміють їх оцінити. Воі, не виключаючи й самих суддів, знають так само й те, що всі ці засуди власне ні на що, бо коли можна знищити матеріальне втілення думки, книгу, то саму думку знищити не сила, як не сила, звісно, знищити і ту форму, в яку одлила її геніяльна вдача великого письменника. Знають усі й те, що думки в такій як-раз формі занадто вже поширилися між людьми, і що нова заборона нову їм та ще більшу дає принаду. Знають аарешті й те, що раніше чи пізніше заборонені і ніби то „закішені“ твори вийдуть знову між люди і ще ясніше сягнать, оздоблені там ореолом мучеництва, якого надають усіякі утиски.

Воі це знають і через те, може, і не вражає нас так прякро самий факт замаху на творчу думку людську. „Пропала книга“—але ми певні, що не навки пропала і навіть не на довго: вона знайдеться... І звичайно самій книзі тут нема небезпеки. Бо коли вона пережила вже найбільш можливе небезпечний час, то напевне переживе й те, що судилося ще перетерпіти. „Пропала книга“—та вона воскресне, як була вже раз воскресла на наших очах і за нашої пам'яті. Воскресне,—бо не від сенатських вотумів залежить доля книг: єсть инший вотум, і він давно вже присудив „Кобзареві“ певне місце серед невмірущих утворів людської думки. Проти ж такого присуду нема апеляції...

Сергій Єфремов.

Тимчасове польсько-українське порозуміння в справі заложення українського університету.

(Од власного львівського кореспондента).

Львів, 17 декабря.

В неділю, 16 декабря, вранці принесли телеграма з Відня звістку, що між українським союзом і польським коло дійшло в кінці до порозуміння в справі заложення українського університету. Та в міру того, як справа виснажується, те порозуміння обидві сторони починають обставляти цілим рядом застережень, так що з того всього можуть вибухнути нові нездорозуміння. І тому тепер можна казати тільки про *тимчасове* порозуміння.

Історія цього порозуміння представляється так:

Минулого тижня в пятницю, 14 декабря, президент міністрів гр. Штірк предложає президентім українського союзу й польського кола новий проект царського письма в справі заложення українського уні-